

PRIMĂRIA ȘI CONSILIUL LOCAL
CLUJ-NAPOCA

*tei înflorit într-o seară de mai
clopotul bate în turnul de piatră
spune povești vechi de sute de ani*

ASCULTĂ PIAȚA MUZEULUI

**Pașaport de succes
pentru copii și tineri
cu deficiențe de vedere**

**ASCULTĂ
ORASUL
NEVĂZUT**

Ghid de bune practici

privind incluziunea și integrarea socială
a persoanelor cu deficiențe de vedere

Copii și tineri în situații de risc
Reducerea inegalităților
Antidiscriminare
Încluziune socială

Ghid de bune practici
privind incluziunea și integrarea socială
a persoanelor cu deficiențe de vedere

Ghid de bune practici

privind incluziunea și integrarea socială
a persoanelor cu deficiențe de vedere

ISBN 978-606-37-0018-7

© 2016 Coordonatorii volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul coordonatorilor, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

Tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte Andrei,
Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
și
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
2016

Coordonatori:

Ana Viorica CĂȘVEAN
Georgiana Maria AVRAM
Marian PĂDURE

Colaboratori:

Andrea HATHAZI
Crina POP
Ioana OLTEAN
Emanuel BOBOIU
Ioan CÎMPEAN
Carmen TODORUȚ
Mirabela Elena MISCHIE
Oana PINTEA
Roxana GÂRDAȘ
Magda ICLODEAN-LAZAR
Alexandra JOLDEȘ

CUPRINS

Prezentarea proiectului	2
Integrarea socială a persoanelor cu deficiențe de vedere în Cluj-Napoca	4
Acțiuni de conștientizare în contextul dizabilității vizuale	10
Proiecte pentru tineri cu dizabilități vizuale	14
Acțiuni de conștientizare și informare	16
Activități independente de viață cotidiană	18
Activități ale departamentului IT Pontes	20
Jocuri și aplicații softuri accesibile persoanelor cu deficiențe de vedere	24
Rețeaua "Orașul Nevăzut"	28
Activități recreative și sociale pentru persoanele cu deficiențe de vedere	38
Integrarea pe piața muncii a persoanelor cu dizabilități	42
Prezentarea proiectului Erasmus+ BaGMIVI – Bridging the Gap Between Museums and Individuals with Visual Impairments	48
CATA - Centrul de Asistență în Domeniul Tehnologiilor de Acces pentru Persoane cu Deficiențe de Vedere	52

PREZENTAREA PROIECTULUI

Cășvean Ana

Proiectul **„Pașaport de succes pentru copii și tineri cu deficiențe de vedere”** – PEH 090 este un proiect desfășurat de Asociația PONTES în parteneriat cu Direcția de Asistență Socială și Medicală Cluj Napoca și Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români – Filiala Cluj - (A.S.C.O.R).

Proiectul se desfășoară pe o perioadă de 1 an, din mai 2015 până în aprilie 2016, cu sprijinul financiar al Programului RO10 – CORAI - **„Copii și tineri aflați în situații de risc și inițiative locale și regionale pentru reducerea inegalităților naționale și pentru promovarea incluziunii sociale”**, program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială, cu un buget total de 883.936,00 lei, din care finanțare nerambursabilă 795.542,40 lei.

Scopul proiectului este reducerea inegalităților și excluziunii sociale a copiilor și tinerilor cu dizabilități (deficiențe de vedere) prin implicarea participativă a actorilor sociali publici și privați

într-o rețea sustenabilă pe termen mediu și lung la nivelul comunității.

Grupul țintă al proiectului este format din 322 de persoane:

- ▶ 100 de copii și tineri cu deficiențe de vedere;
- ▶ 22 de factori de decizie și specialiști ai sectorului public și privat precum și reprezentanți ai grupurilor de cetățeni;
- ▶ 200 persoane fără deficiențe de vedere din comunitatea locală.

PROIECTUL ÎȘI PROPUNE:

1. Dezvoltarea unei rețele de 22 specialiști atent aleși din rândul actorilor sociali publici și privați co-interesați în problematica persoanelor cu deficiențe de vedere,

în vederea conceperii și monitorizării consecvente a unui plan de acțiune menit să diminueze fenomenul de discriminare, la nivelul județului Cluj.

2. Lansarea unei campanii de informare și conștientizare cu privire la fenomenul de discriminare a persoanelor cu deficiențe de vedere, la nivelul jud. Cluj. Campania se va desfășura în perioada iulie 2015 - aprilie 2016, sub conceptul Ascultă Orașul NeVăzut.
3. Implicarea a 100 copii și tineri cu deficiențe de vedere din județul Cluj în activități mixte alături de copii din învățământul de masă, ca cel mai concret

mijloc de concretizare a unei inițiative de integrare a acestora:

- consiliere psihologică având ca obiectiv general dezvoltarea stimei de sine și a încrederii în sine;
- consiliere vocațională și intership în vederea pregătirii tinerilor pentru piața muncii;
- dezvoltarea abilităților de viață independentă (orientare și mobilitate, atelier culinar și autogospodărire);
- activități comune cu copiii și tinerii voluntari văzători (tabere, excursii, etc.);
- activități de petrecere a timpului liber.

INTEGRAREA SOCIALĂ A PERSOANELOR CU DEFICIENȚE DE VEDERE ÎN CLUJ-NAPOCA

Avram Georgiana

Discriminarea este reglementată în România prin legea 137/2000. Conform prezentei legi discriminarea este definită ca fiind:

„orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe baza de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”¹

Aceste drepturi pot fi încălcate prin diferite bariere discriminatorii:

- ▶ De ordin fizic: inaccesibilizarea mediului fizic (ex. spațiul urban, mijloace de transport în comun, clădirile instituțiilor publice și private) și inaccesibilizarea mediului informațional și cultural (lipsa tehnologiilor assistive).
- ▶ De ordin psihologic: întreținerea anxietății sociale în cazul persoanelor cu dizabilități vizuale.

Discriminarea poate fi identificată sub mai multe forme. Principalele forme de discriminare sunt: discriminarea directă, discriminarea indirectă, hărțuirea, instigarea la discriminare, victimizarea, discriminarea prin asociere, eșecul de a asigura acomodare responsabilă pentru persoanele cu dizabilități și segregarea rasială.²

Aceste forme ale discriminării sunt o manifestare a excluziunii sociale. În literatura de specialitate excluziunea socială este definită ca fiind lipsa capacității de a integra un individ sau un grup în domeniul civic, economic, social și intrapersonal (relații familiale).³

Excluziunea socială apare atunci când mediul nu mai este capabil să susțină și să faciliteze integrarea unui individ sau grup în următoarele nivele sociale:

1. la nivel de individ (vârstă, etnie, dizabilitate etc.),
2. la nivel de familie (copii, responsabilități de îngrijire)
3. la nivel de comunitate (mediu, serviciile sociale)
4. local (transport, piața muncii)
5. național (asigurări sociale)
6. global (migrație, schimbare climaterică)⁴

Incapacitatea unui sistem de a susține integrarea se datorează prezenței diferitelor bariere discriminatorii. Acestea sunt: lipsa accesibilității mediului fizic, informațional, dar și susținerea anxietății sociale în rândul persoanelor cu dizabilități de vedere (în cazul lucrării de față). Așadar, accesibilitatea poate favoriza integrarea la viața socială prin participare activă, dar lipsa ei poate promova excluziunea socială.

După cum putem să observăm integrarea socială este un răspuns la problema discriminării. Conform definiției ea acționează pe mai multe domenii, încercând să înlăture orice eșec de respectare a drepturilor indivizilor în societate.

Pentru a înțelege conceptul de integrare considerăm important să-l definim. Gilles Ferreol definește integrarea ca „interiorizarea normelor și valorilor dominante” în identificarea cu un anumit grup. Interiorizarea fiind definită, tot de acest autor, ca fiind un proces prin care norme, valori, reguli și credințe sunt transmise de un individ sau un anumit grup spre

³ M.D. Stan, „Excluziunea de pe piața muncii”, în Calitatea vieții, nr. 1-3, p. 333-347, București, 2004, p. 2.

⁴ C. Zamfir, S. Stănescu, C. Briciu (coord), „Politici de incluziune socială în perioada de criză economică”, Ed. Expert, București, 2010, p. 346

¹ Legea 137/200 republicată în 2014- privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.

² Manual anti-discriminare pentru judecători, 2010, Chișinău, pp.47-56.

o anumită entitate, grupuri sau individ, care le asimilează și devin "*parte integrată a conștiinței individuale*".⁵

Definirea termenului de integrare socială este prezentată într-un alt dicționar de specialitate, ca fiind acel proces în care două "elemente acționează laolaltă" pentru a păstra integritatea sistemului, dar și pentru a contribui la funcționarea lui ca o "unitate".⁶

După cum putem observa din aceste două definiții se identifică, în deosebi, două entități individuale distincte, entitatea care transmite normele, valorile, regulile și entitatea care le asimilează, pentru ca în baza acestui proces de transmisie și adaptare sistemul să funcționeze mai bine.

În cazul lucrării de față, societatea este entitatea care transmite reguli, norme și valori care trebuie să fie asimilate de persoanele cu dizabilități. Pentru a nu promova marginalizarea acestora, regulile, normele și valorile societății, trebuie să fie adaptate, la particularitățile dizabilității.

⁵ G. Ferreol (coord), "Dicționar de sociologie", Ed. Armand Cloin, Paris, 1995, p.97.

⁶ G. Marchal(coord), "A Dictionary of Sociology", Oxford University Press, 1998 p.319.

Așadar, persoanele cu dizabilități, reprezintă la rândul lor o entitate care transmite norme, practici, valori și reguli, spre societatea civilă, implicit instituțiile publice și domeniului privat. Având ca scop creșterea gradului de acceptare, participare activă, accesibilizare a mediului fizic și informațional, conform cu particularitățile și limitările impuse de dizabilitatea vizuală.

Concluzionând, integrarea socială presupune un proces de adaptare a două elemente principale, individul și mediul. Fiecare dintre aceste două elemente realizează o acțiune de modificare în procesul de integrare, mediul se modifică conform cerințelor individului, iar individul în consecința modificării mediului realizează o acțiune de adaptare.

Procesul de adaptarea trebuie să fie bidirecțional și adaptabil de ambele părți.

Așadar, cei trei actori, Asociația PONTES, Direcția de Asistență Socială și Medicală, și Asociația Studenților Creștini Ortodocși din România (A.S.C.O.R), împreună cu alți parteneri (membrii rețelei "Orașul NeVăzut") au realizat diferite activități în cadrul proiectului "Pașaport de succes pentru copii și tineri cu deficiențe de vedere", dar nu numai. Prin

intermediul cărora, persoanele cu dizabilități vizuale să se poată integra în comunitatea locală, să poată să asimileze normele, regulile, valorile sociale ale comunității în domeniul social, cultural și economic.

Aceste activități s-au realizat prin: activități de consiliere, training-uri, orientare vocațională privind accesul pe piața muncii, acțiuni de socializare, activități sociale și culturale, deprinderi de viață independentă și, nu în ultimul

rând, acțiuni de consiliere psihologică și asistență socială, prin intermediul cărora se promovează reducerea anxietății sociale și participarea activă.

Datorită accesului facil și direct la grupul țintă, s-a realizat o mai bună colaborarea cu aceștia, dar ambiția celor trei actori nu s-a oprit doar la integrarea persoanelor cu dizabilități vizuale, ci au urmărit și integrarea acestora într-un spațiu urban accesibilizat.

Astfel, procesul de integrare, adaptarea mediului la caracteristicile (normele și regulile) impuse de dizabilitatea vizuală, s-a realizat prin activități de conștientizare și informare a publicului larg, prin activități de sensibilizare socială (ex. Cina pe întuneric), și prin construirea unei rețele, care să fie formată din 22 de specialiști. Specialiști care împreună, să conlucreze la un proiect de accesibilizare a spațiului fizic urban din Municipiul Cluj-Napoca.

ACȚIUNI DE CONȘTIENTIZARE ÎN CONTEXTUL DIZABILITĂȚII VIZUALE

Asociația Pontes

Asociația Pontes, înființată în anul 2006, este constituită în scopul declarat și asumat de a promova și contribui la ajutorarea persoanelor cu dizabilități vizuale, de a forma și cultiva opinia publică în legătură cu problemele persoanelor cu dizabilități vizuale și asociate, precum și de a iniția colaborări cu persoane juridice similare din țară sau străinătate. În vederea realizării unei rețele de instituții și specialiști.

Printre aceste activități menționăm următoarele:

1. Campanii de informare și sensibilizare a publicului larg despre dizabilitatea vizuală (ex. Campania '30 de Secunde pentru Bastonul Alb');

2. Dialog cu autoritățile locale în vederea accesibilizării spațiului urban;

3. Asistență pentru accesibilizarea site-urilor, cât și în domeniul IT;

4. Promovarea activităților de voluntariat în rândul tinerilor cu dizabilități;

5. Fonotecă și bibliotecă online.

Așadar, în acest sens Asociația a demarat activități destinate persoanelor cu dizabilități vizuale, dar și publicului larg, cu scopul de a crește gradul de interacțiune între cele două grupuri, dar și pentru evidențierea aspectelor specifice, în contextul deficienței de vedere.

PROIECTE PENTRU TINERI CU DIZABILITĂȚI VIZUALE

Todoruș Carmen

În cadrul Asociației PONTES, împreună cu parteneri locali, naționali și internaționali, au fost implementate și derulate proiecte prin programul Tineret în Acțiune.

În cadrul programului s-au desfășurat următoarele proiecte:

UNITED TROUGHT SPORTS

Proiectul s-a desfășurat în șapte țări, Belgia, Bulgaria, Germania, Italia, Spania, Ungaria, România fiind una dintre ele.

În cadrul proiectului au fost organizate mai multe sesiuni pe tema accesibilizării a diferite jocuri sportive pentru persoanele cu dizabilitate vizuală.

Fiecare sesiune s-a derulat pe parcursul a 10 zile, timp în care tinerii au încercat să creeze noi jocuri sportive, dar au încercat și să se învețe reciproc alte jocuri adaptate dizabilității de vedere.

TABERE/SCHIMBURI DE TINERI

Together with Difference (P) aceste proiect a presupus tabere internaționale pentru tineri cu dizabilități, organizată în Franța.

Playing Together a urmărit petrecerea timpul liber, în vederea creșterii gradului de incluziune socială

SERVICIUL EUROPEAN DE VOLUNTARIAT (P)

A avut ca scop creșterea gradului de implicare a persoanelor cu dizabilități în fenomenul decizional local și European și încurajarea instituțiilor publice locale și europene de a da dovadă de mai multă deschidere vizavi de integrarea tinerilor cu dizabilități în fenomenul decizional.

Rezultate în urma implemetării proiectelor:

- ▶ s-au realizat atlase tactile pentru elevi din școlile speciale pentru deficienți de vedere din România;
- ▶ au fost captati în activități de voluntariat tineri din cadrul Uniunii Europene, care au desfășurat activități, cu și pentru, membrii asociației, dar și la Liceul pentru Deficienți de Vedere din Cluj-Napoca;
- ▶ în cadrul programului european de voluntariat, tineri cu dizabilități vizuale au efectuat stagii de voluntariat la organizații partenere din Belgia și Spania;
- ▶ au fost organizate mai multe sesiuni/tabere de tineret, la care au participat persoane cu dizabilități vizuale din cadrul Uniunii Europene.

ACȚIUNI DE CONȘTIENTIZARE ȘI INFORMARE

CINĂ PE ÎNTUNERIC

Un proiect curajos și inedit, în cadrul căreia, persoanele care nu prezintă o deficiență de vedere sunt angrenate, pentru un timp limitat, într-o activitate uzuală de zi de zi, și anume servirea cinei. Activitatea se desfășoară într-un mediu special conceput, fără lumină, pentru a simula pierderea totală a vederii.

Participanții sunt ghidați de o persoană nevăzătoare, pe un traseu scurt, de la recepție evenimentului până la spațiul unde are loc servirea cinei propriu-zis. Participanții la acest eveniment, sunt puși în situația de a servi masă fără să poată observa vizual mâncarea, așezarea tacâmurilor pe masă și colegii de la masă. În timpul cinei participanții sunt serviți de persoane cu deficiențe de vedere.

ACȚIUNILE DE SENSIBILIZARE

În cadrul acestei activități se urmărește informarea și sensibilizarea persoanelor care nu prezintă o deficiență de vedere, asupra modului de viață cotidiană a unei persoane cu dizabilitate vizuală.

În cadrul acțiunii activitățile derulate sunt: prezentarea tehnologiilor asistive utilizate în procesul de acces la informație: modalități de utilizare a telefoanelor mobile inteligente; echipamente asistive din viața cotidiană (ex. detectoare de culori, detectoare de nivel al apei, cântarea vorbitoare, etc.); alfabetul Braille; diferite jocuri de societate (ex. Șah, table, cărți de joc, remy, etc.).

Pe lângă prezentarea tehnologiilor asistive se realizează, cu participanții care nu prezintă dizabilitate de vedere, un experiment de orietare și mobilitate cu bastonul alb. În timpul experimentului participanții sunt legați la ochi și sunt transpuși în situația dizabilității de vedere, deplându-se într-un anumit spațiu cu ajutorul bastonului alb fără să vadă.

Pe parcursul experimentului sunt însoțiți de o altă persoană care nu prezintă deficiențe de vedere. Rolul persoanei este de a ghida vocal participanții experimentului.

ACTIVITĂȚI INDEPENDENTE DE VIAȚĂ COTIDIANĂ

Pintea Oana și Mischie Mirabela

Aceste activități au cuprins ateliere de gătit și de îngrijire personală. Prin intermediul acestor activități se urmărește dezvoltarea la copiii și tinerii cu dizabilități vizuale, a abilităților de relaționare socială, de reducere a nivelului de anxietate socială, acolo unde este cazul și de creștere a gradului de independență în activitățile zilnice gospodărești și sociale.

Activitățile de autogospodărire se adresează în special copiilor cu dizabilitate vizuală și presupune activități de aranjare a hainelor în dulap și a diverselor obiecte, până se ajunge la dezvoltarea unei autonomii personale de autogospodărire. Totodată, s-a pus un accent deosebit pe familiarizarea elevilor cu dizabilități vizuale cu instrumente monetare, utilizarea telefoanelor inteligente și a computerelor dotate cu tehnologii de acces.

ORIENTARE ȘI MOBILITATE

În cadrul acestei activități s-au urmărit :

- ▶ formarea deprinderilor de utilizare a bastonului alb;
- ▶ dezvoltarea abilităților de orientare pe stradă (identificarea și ocolirea obstacolelor, identificarea intersecțiilor și a punctelor de reper);
- ▶ dezvoltarea unui stil de viață independent, care să contribuie pozitiv la creșterea gradului de integrare și incluziune socială.

ACTIVITĂȚI ALE DEPARTAMENTULUI IT PONTES

Ioan Marin Cîmpean

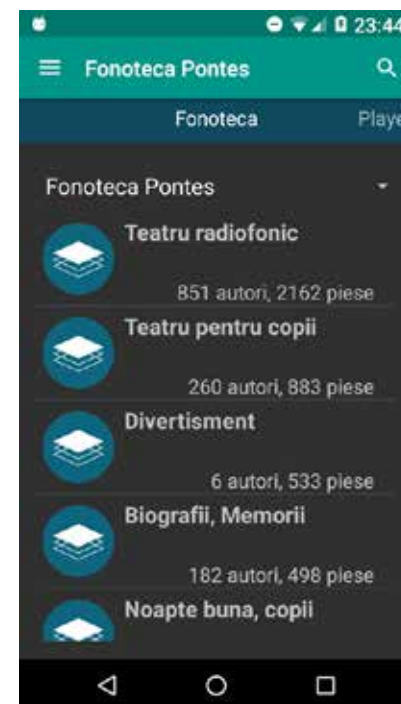
BIBLIOTECA PONTES

Este o colecție online de cărți electronice adunate în marea lor majoritate de persoane cu deficiență de vedere. Cărțile sunt sortate pe diferite categorii de conținut și în funcție de acuratețea textului scanat. Utilizatorii pot accesa conținutul bibliotecii (peste 20 000 de volume) atât prin intermediul unui portal online cât și prin intermediul unei aplicații de Android programată tot de către un membru al departamentului IT Pontes.

FONOTECA PONTES

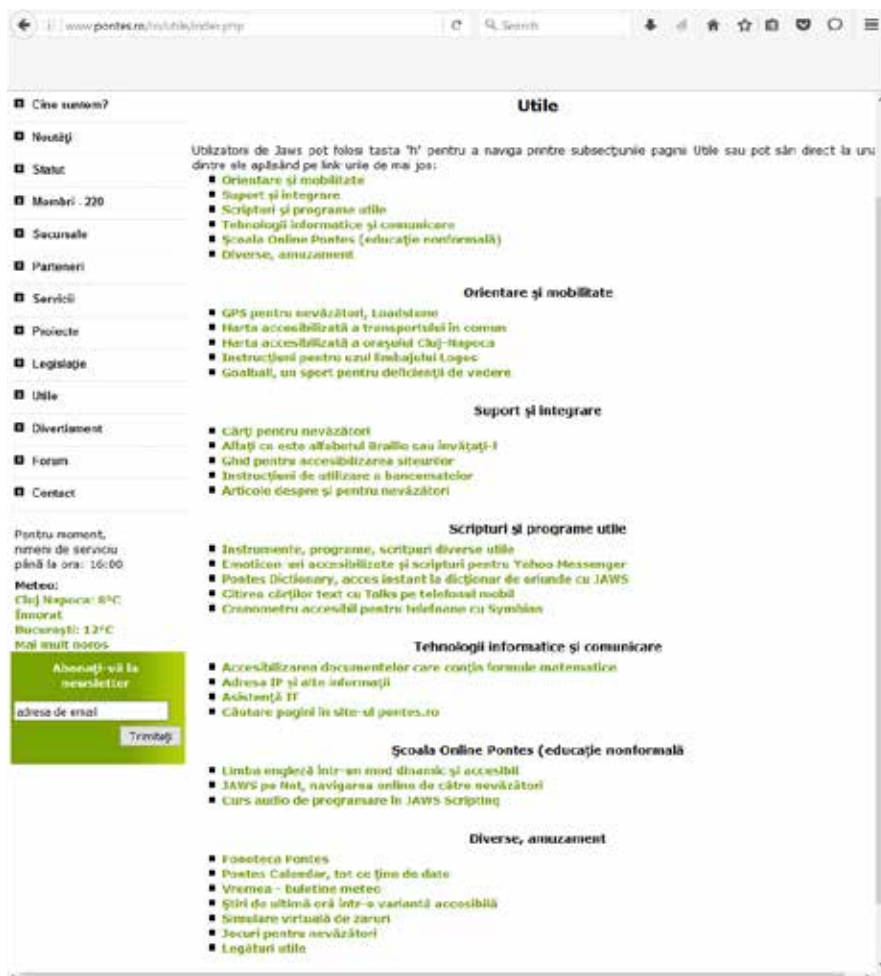
Este un serviciu online similar cu biblioteca, dar care conține piese de teatru radiofonic adunate și aranjate de către un voluntar pasionat de teatru. Aici utilizatorii pot accesa conținutul prin intermediul unei pagini web sau a unei aplicații de mobil. În plus, în cadrul acestui serviciu, utilizatorii se pot abona la fluxuri podcast pentru categoriile sau autorii preferați.

Ambele servicii sunt disponibile pentru orice utilizator cu deficiență de vedere din România sau străinătate care face dovada acesteia.

HARTA TRANSPORTULUI PUBLIC URBAN ACCESIBILIZATĂ

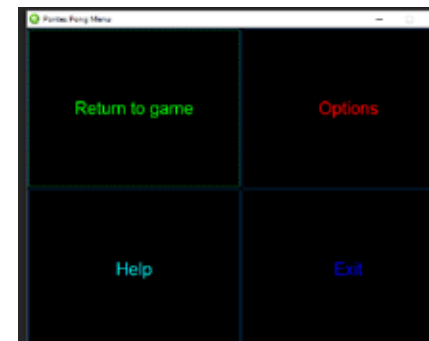
Site-ul Pontes mai conține o serie de servicii utile precum o hartă accesibilizată a transportului urban din Cluj, Arad și Alba, un serviciu de asistență IT, un muzeu virtual și așa mai departe.

JOCURI ACCESIBILE PERSOANELOR CU DEFICIENȚE DE VEDERE

O serie de alte aplicații au fost create special pentru persoanele cu deficiență de vedere.

Pentru sistemul de operare Windows au fost create câteva jocuri accesibile: Pontes Pong - o variantă a clasicului joc Pong care poate fi jucată atât în modalitate audio cât și audio video și Pontes Sound Puzzle - joc simplu care solicită utilizatorilor să completeze un puzzle sonor din câteva fragmente amestecate de melodie.

JOCURI ȘI APLICAȚII SOFTURI ACCESIBILE PERSOANELOR CU DEFICIENȚE DE VEDERE

Emanuel Boboiu

JOCURI AUDIO PENTRU PC

Aceste jocuri vin în sprijinul persoanelor cu dizabilități vizuale în scopul de a ocupa timpul liber. De a petrece timpul liber într-un mod în care o mare parte dintre persoanele fără deficiențe de vedere îl petrec în fața calculatorului.

S-au creat jocuri de table Pontes Backgammon, shooter Pontes Duel, joc de aventură Pontes Escape și altele, cele mai multe pot fi găsite la www.games.pontes.ro. Unele dintre jocurile audio permit și comunicare între jucătorii aflați la distanță, de multe ori din țări diferite prin sistemele de chat existente (chiar cu translator inclus pentru a facilita comunicarea între vorbitori de limbi diferite). Se poate spune că aceste jocuri pot funcționa și ca un mod de socializare.

JOCURI ANDROID

Pentru sistemul de operare Android a fost creat un pachet de jocuri tip cazinou, cu diverse jocuri de cărți, de la Poker la Blackjack.

De asemenea, pentru același sistem de operare există un joc de șarade, dezlegare de cuvinte, acestea fiind originale, create de unul dintre membrii Pontes.

CONVERTOR DE CĂRȚI ȘI DICȚIONARE

Dicționarele Englez – Român, Francez – Român și Latin – Român sunt un grup de aplicații cu scop educativ, utile atât într-un cadru formal la orele de limbi străine în școală, cât și informal în diverse ocazii când ar putea fi nevoie. Aceste dicționare sunt utilizate pe scară largă, fiind prezente pe mii de telefoane și tablete, nu doar ale persoanelor cu deficiențe de vedere.

Site-ul / Portalul Pontes reprezintă un sistem modern de informare a persoanelor cu deficiențe de vedere și nu numai. Forumul Online Pontes reprezentând cea mai mare comunitate de nevăzători în care se discută de la probleme de accesibilitate la programare, utilizare calculator și altele.

REȚEAUA "ORAȘUL NEVĂZUT"

Pop Crina, Oltean Ioana

Un alt obiectiv urmărit în scopul integrării persoanelor care au dizabilitate vizuală este dezvoltarea unei rețele în rândul actorilor sociali, publici și privați co-interesați în problematica persoanelor cu deficiențe de vedere. Rețeaua este concepută în cadrul proiectului **"Pașaport de succes pentru copii și tineri cu deficiențe de vedere"**.

Rețeaua este formată din 22 specialiști în vederea conceperii și monitorizării consecvenței a unui plan de acțiune menit să diminueze fenomenul de discriminare, la nivelul județului Cluj.

FORMAREA ȘI INSTRUIREA REȚELEI

Partenerii au întocmit lista cu persoanele care să participe inițial la formare și apoi activ în rețea, astfel încât să fie implicați minim 10 factori de decizie și specialiști din mediul public și minim 12 factori de decizie și specialiști din mediul privat. La finalul perioadei de formare participanții au realizat un plan de acțiune care să contribuie la dezvoltarea autonomiei persoanelor cu deficiențe de vedere.

Planul de acțiune, s-a realizat, având în vedere procedura de elaborare a acestuia, de către membrii echipei proiectului și a fost împărțit în 2 părți: (a) prima parte a vizat implementarea activităților prevăzute în cadrul proiectului, iar (b) cea de-a doua parte a vizat realizarea și implementarea propunerilor, în perioada de sustenabilitate a proiectului.

Întâlnirile în cadrul rețelei s-au desfășurat într-un cadru structurat, cuprinzând organizarea instruirii formale și non-formale a membrilor viitoarei rețele. A fost prezentat proiectul, scopul rețelei, beneficiile, responsabilitățile persoanelor implicate, alegerea domeniilor de implicare, evaluarea

nevoilor existente, clarificarea rolurilor specialiștilor, scopul, rezultatele așteptate, dificultăți întâmpinate de persoanele cu deficiențe de vedere, dar și dificultățile pe care le întâmpină persoanele care nu prezintă o dizabilitate în abordarea și relaționarea cu o persoană cu dizabilitate vizuală.

Obiectivele formării rețelei au fost: conștientizarea specialiștilor prezenți de nevoile reale ale persoanelor cu deficiențe de vedere și dezvoltarea unor relații de colaborare între membrii rețelei.

În prima etapă din cadrul sesiunii de formare, participanții, și-au prezentat domeniile de interes și expertiză din zona persoanelor cu dizabilități vizuale, dar și ale instituțiilor pe care le reprezintă în rețea.

Printre scopurile definite ale rețelei **“Orașul NeVăzut”** s-au conturat următoarele:

- ▶ identificarea problemelor/nevoilor și soluțiilor, întâmpinate de persoanele cu dizabilități vizuale;
- ▶ identificarea percepției și atitudinii față de persoanele cu deficiență de vedere;
- ▶ identificarea soluțiilor și resurselor pentru desfășurarea de acțiuni comune.

La activitățile de formare a fost invitat un grup de elevii cu dizabilități vizuale din cadrul Liceului special pentru deficienți de vedere Cluj-Napoca, care au împărtășit participanților experiențele și nevoile, lor în raport cu dizabilitatea.

În urma discuțiilor s-au stabilit următoarele direcții de acțiune:

- ▶ accesibilizarea municipiului Cluj-Napoca (ex. căi de acces, trotuare, treceri de pietoni, clădiri, biserici etc.);
- ▶ activități de petrecere a timpului liber în care să fie implicații copiii și tineri cu dizabilitate vizuală și care nu prezintă o dizabilitate vizuală (exemplu de activități comune: participarea și/sau realizarea de piese de teatru, ascultarea de muzică, realizarea de fotografii, lectură de carte, piese de teatru etc.)

- ▶ activități de interacțiune familială, dezvoltarea și facilitarea relațiilor dintre părinți și copii (ascultare, încredere).
- ▶ Membrii rețelei **“Orașul NeVăzut”** au identificat dificultăți, probleme, obstacole și situații care pot limita participarea activă a persoanelor cu o dizabilitate vizuală.

Printre problemele identificate în cadrul rețelei, enumerăm:

1. Gradul de accesibilitate în Municipiul Cluj-Napoca,

- Lipsa semafoarelor sonore, aspect ce conduce la creșterea gradului de inaccesibilitate și de mobilitate a persoanei cu dizabilități vizuale;
- Inexistența sau inutilitatea rampelor de acces pentru persoane cu dizabilități;
- Unghiul de înclinare și lungime/ lățime+ materiale antiderapante;

- Lipsa semnelor de orientare în instituții;
- Lipsa hărților audio;
- Introducerea obiectelor personale "neanunțate" în spațiul de acces comun;
- Lipsa sistemelor audio în lifturi;
- Lipsa unor ghiduri în supermarketuri sau a unor sisteme audio (la cântărire, pe sectoare, informații despre preț, ingrediente etc.);
- Lipsa marcajelor tactile/ vizuale de avertizare de pe trotuare;

- Insuficiența dezbaterilor publice la nivel local (preferabil cu implicarea - factorilor decizionali, persoanelor nevăzătoare, etc.);
- Insuficiența filmelor accesibilizate la cinema;
- Existența unui sistem prea complicat în serviciile financiar - bancare;
- Insuficiența deschidere a universităților clujene, nefiind facilitate toate informațiile necesare studenților cu dizabilități.

2. Referitor la activitățile de timp liber

- jocuri/ sporturi neaccesibilizate
- asigurarea de locuri în tabere pentru tinerii cu dizabilități vizuale;
- baza logistică - neutilizată în mod corespunzător sau eficient;
- lipsa gratuităților, a reducerii la diverse servicii de agrement (ex. bazin);

- lipsa de informare cu privire la activitățile socio-culturale, în care pot fi integrați copii și tineri cu dizabilități vizuale;
  - lipsa voluntarilor, a rețelelor de sprijin și nevoia de informare în ceea ce privește activitățile de socializare;
  - lipsa "mobilierului" adaptat persoanelor cu dizabilități în parcurile de agrement.
3. La nivel cultural au fost identificate următoarele:
- muzeele sunt insuficient accesibilizate;
  - (ex. trasee, ghid audio, voluntari însoțitori, etc.)
  - număr redus de filme/documentare accesibile;
  - lipsa motivației de implicare la nivel cultural copiilor și tinerilor;
  - insuficiența programelor de stimulare a copiilor/tinerilor dizabilități care prezintă abilități pe diferite domenii;
  - lipsa unei biblioteci de carte audio online;
  - lipsă teatrului de păpuși accesibil;
  - serviciile din cadrul instituțiilor culturale sunt inaccesibile (ex.: baie, direcționare, utilizare...);
  - lipsă display-uri Braille pentru activități de lectură.

4. În ceea ce privește relațiile dintre părinți și copii, au fost identificate următoarele

Părinții:

- un nivel ridicat de neîncredere, rezultat din frică și experiențe negative anterioare;
- uneori aceștia manifestă un control patern excesiv și hiper protectiv;
- lipsa de încurajare și consiliere;
- aceștia prezintă un grad moderat de pesimism în ceea ce privește viitorul profesional al copiilor cu dizabilități;
- susținere financiară inadecvată;
- cadru legal ambiguu atât la nivelul instituțiilor publice, dar și private.

Copiii:

- dificultăți în ceea ce privește încrederea în forțele proprii;
- teamă de eșec, dezvoltată din experiențe negative anterioare;
- teama față de nou și grad scăzut de consiliere;
- stimă de sine și motivare scăzută;
- grad scăzut de încurajare și susținere din partea mediului extern - părinți, prieteni, profesori etc.

Membrii rețelei au stabilit obiective care trebuie realizate pe termen scurt, prin implicare tuturor membrilor din cadrul rețelei.

Pentru atingerea acestor obiective, în cadrul celei de a treia întâlniri de instruire a rețelei s-au format 3 direcții de acțiune.

1. DIRECȚIA PRIORITARĂ 1:

Culegerea de date și realizarea, sub formă de recomandare, a unui plan de acțiune în ceea ce privește accesibilizarea traseului - Piața Gării – zona centrală a Municipiului Cluj-Napoca - Liceul Special pentru deficienți de vedere.

2. DIRECȚIA PRIORITARĂ 2:

Intensificarea activităților în ceea ce privește relaționarea, în diverse activități comune, a copiilor și tinerilor care prezintă sau nu o dizabilitate vizuală, dar și implicarea altor categorii de persoane cu dizabilități.

3. DIRECȚIA PRIORITARĂ 3:

Dezvoltarea de colabării cu instituții de cultură din Municipiul Cluj-Napoca în vederea creșterii gradului de acces la spații muzeografice și teatrale a copiilor și tinerilor cu dizabilități vizuale.

Cele 3 direcții de acțiune au fost analizate prin prisma mai multor elemente, precum: identificarea posibilităților parteneri; identificarea resurselor financiare, umane, materiale, dar au fost analizate și eventualele constrângeri care pot apărea pe parcursul implementării direcțiilor menționate.

Pentru o eficientizare și prioritizare a activităților, cu scop de creștere a gradului de integrare și incluziune a persoanelor cu dizabilități vizuale, a fost conturată și cea de-a patra direcție. Prin aceasta se urmărește să se identifice problemele și soluțiile privind incluziunea pe piața forței de muncă a persoanelor cu dizabilitate vizuală.

Pentru a susține eficient munca specialiștilor implicați în rețea s-a dezvoltat platforma online <http://nevazut.ro/>.

Scopul platformei este să asigure un cadru de comunicare între membrii rețelei dar și pentru dezvoltarea de proiecte și activități în vederea reducerii inegalităților și excluziunii sociale a copiilor și tinerilor cu dizabilități vizuale.

ACTIVITĂȚI RECREATIVE ȘI SOCIALE PENTRU PERSOANELE CU DEFICIENȚE DE VEDERE

Asociația Studenților Creștini Ortodocși din România, Filiala Cluj-Napoca.

Asociația Studenților Creștini Ortodocși din România (A.S.C.O.R.) - Filiala Cluj s-a orientat și spre facilitarea și dezvoltarea de relații sociale între persoane cu și fără dizabilități vizuale printre celelalte activități pe care le desfășoară.

A.S.C.O.R. vine în sprijinul persoanelor cu deficiențe de vedere prin activități socio-educative într-un mediu prietenos și empatic.

Voluntarii implicați în activitățile A.S.C.O.R. oferă fiecărei persoane un cadru prietenos în care să poată relaționa cu alte persoane, eliminându-se, astfel, orice posibilitate de discriminare directă sau indirectă.

Dezvoltarea socială în cadrul A.S.C.O.R. se realizează prin activități în care sunt agrenați studenți și absolvenți din diverse domenii, care împreună cu beneficiarii direcției ai activităților noastre participă la tabere, excursii, activități culturale, conferințe, facilitarea accesului la biblioteca A.S.C.O.R., consultați educațională pentru diferite discipline.

Prin activitățile pe care le realizează, persoanele cu dizabilități vizuale sunt încurajate să realizeze și ei la rândul lor acțiuni de voluntariat în folosul comunității.

De exemplu: unul dintre voluntarii noștri, un tânăr nevăzător talentat, susține un curs de flaut pentru cei pasionați de acest instrument.

În ceea ce privește organizarea de evenimente, în fiecare an înainte de sărbătorile creștine sau naționale (ex. Nașterea Domnului, Învierea Domnului, 1-8 martie) împreună cu voluntarii și colaboratorii noștri, efectuăm vizite la centre de îngrijire pentru persoane vârstnice și nevoiaș. În cadrul acestor activități sunt organizate mini-concerte de cântece specifice sărbătorilor curente, iar persoanele cu dizabilități vizuale confecționează diverse obiecte care sunt oferite în dar acestora.

Din luna mai 2015, A.S.C.O.R. a devenit partenerul Asociației PONTES în cadrul proiectului "Pașaport de succes pentru copii și tineri cu deficiențe de vedere".

În calitate de partener, A.S.C.O.R. a multiplicat și intensificat activitățile uzuale care erau destinate persoanelor cu dizabilități vizuale.

Astfel, au fost realizate ateliere de modelaj în fimo¹, decorațiuni, brățări și tricotate pe degete, seri de karaoke, proiecții de film.

ATELIER DE MODELAJ

Atelierul de modelaj în fimo le-a oferit posibilitatea copiilor și tinerilor cu dizabilități vizuale să realizeze propriile lor creații și să le poată explora tactil-kinestezic.

În cadrul acestui atelier, participanții cu vedere slabă au fost orientați spre activități de identificare a culorilor și de comparare a acestora, fiind ulterior îndrumați spre realizarea de modelaje.

¹ Fimo este o pastă asemănătoare cu plastilina, din care se poate modela orice formă dorită. Formele realizate se bagă la cuptor pentru a se întări. Astfel se pot crea diferite figurine, bijuterii sau accesorii.

ACTIVITĂȚI CULTURALE

O altă activitate recreativă apreciată de beneficiarii proiectului, au fost seriile de karaoke. Pe o scenă, participanții au avut fiecare posibilitatea de a-și manifesta talentul muzical, de dans, cât și abilități de stand up comedy.

Prin aceste activități ne-am dorit să contribuim la dezvoltarea și consolidarea aspectelor ce țin de încrederea capacităților proprii, identificarea și/sau dezvoltarea de noi abilități, dar și la creșterea gradului de integrare socială prin interacțiunea cu persoane din medii și domenii diferite, și care nu prezintă nici o dizabilitate.

ACTIVITĂȚI ÎN AER LIBER

De asemenea, excursiile și taberele mixte (văzători cu nevăzători) au oferit posibilitatea de a contribui pozitiv la formarea și consolidarea constructivă a stimei de sine a elevilor și tinerilor cu dizabilități vizuale.

Prin activitățile și acțiunile diverse și numeroase, pe care le derulăm, ne dorim să contribuim la sporirea calității vieții elevilor și tinerilor cu dizabilități vizuale care activează în comunitatea Cluj.

INTERACȚIUNEA OM-ANIMAL

Acțiunea a urmărit realizarea unei experiențe inedite pentru elevii și tineri cu dizabilități vizuale și anume interacțiunea cu animale din specii diverse.

Această acțiunea a presupus hrănirea, explorarea tactil-kinestezică a animalelor, completată de o activitate de călărit. Acest tip de activități considerăm, că au un impact major asupra dezvoltării

personalității, deoarece contribuie la menținerea unei stări de spirit pozitive, facilitând dezvoltarea de competențe sociale și diminuarea gradului de fobie socială.

INTEGRAREA PE PIAȚA MUNCII A PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Direcția de Asistență Medicală și Socială

Centrul de Incluziune Socială din cadrul Direcției de Asistență Socială și Medicală este un centru dedicat promovării oportunităților de ocupare, formare profesională și facilitarea angajării persoanelor de etnie romă, a persoanelor cu dizabilități, precum și a celorlate categorii de persoane supuse riscului de marginalizare și excluziune socială.

MISIUNEA CENTRULUI DE INCLUZIUNE SOCIALĂ:

Dezvoltare propriilor capacități de integrare socială și implicarea activă a fiecărei persoane, precum și familiei acesteia, pentru depășirea situațiilor de dificultate, persoane sau familii marginalizate social sau care sunt supuse riscului de marginalizare și excluziune socială.

Serviciile oferite beneficiarilor în cadrul Centrului de Incluziune Socială sunt informarea, consilierea, medierea

muncii pe piața internă și monitorizarea post-angajare, sprijin în demararea proiectelor lucrative și de economie socială. Totodată, se asigură facilitarea accesului la servicii de formare profesională.

Activitatea de informare este realizată de personal specializat. Prin activitatea de informare, se oferă beneficiarilor informații privind ocupațiile, meseriile, și profesiile căutate pe piața muncii, salarizare și promovare la locul de muncă, precum și condițiile speciale impuse de potențialii angajatori.

Activitatea de consiliere Realizată de personal specializat care furnizează servicii de consiliere utilizând un pachet amplu de instrumente, consiliere individualizată și de grup, identificarea personalizată, pentru fiecare beneficiar, a unui set de obiective și stabilirea de comun acord a planului de acțiune pentru acesta.

De asemenea, în cadrul centrului:

- se evaluează abilitățile, interesele și caracteristicile de personalitate în vederea orientării profesionale prin intermediul testelor de aptitudini și întocmi profilul psiho-profesional al solicitanților de formare profesională și de locuri de muncă,
- se organizează aplicații practice pentru însușirea de către aceștia a tehnicilor și instrumentelor de căutare a unui loc de muncă (intocmirea unui CV, a unei scrisori de intenție, prezentarea la interviu) pentru dezvoltarea abilităților și încrederii în sine a persoanelor în căutarea unui loc de muncă.

Activitatea de mediere se realizează de către personal specializat și presupune identificarea oportunităților de ocupare profesională prezente pe piața muncii precum și punerea în legătură a beneficiarilor proiectului care sunt în cautarea unui loc de muncă cu potențialii angajatori. Personalul specializat negociază cu angajatorii în vederea încadrării în muncă a beneficiarilor proiectului, întocmește planul individual de mediere, dar și monitorizarea beneficiarilor proiectului în urma angajării acestora.

Începând cu luna mai 2015, specialiștii Direcției de Asistență Socială și Medicală Cluj Napoca prin Centrul de Incluziune Socială sunt implicați în proiectul "Pașaport de succes pentru copii și tineri cu deficiențe de vedere".

Activitățile proiectului în care sunt implicați specialiștii Centrului de Incluziune Socială sunt consiliere vocațională, mentoring și internship. Prin aceste activități urmăresc:

- ▶ Îmbunătățirea abilităților de interacțiune socială și relaționare interpersonală a tinerilor și copiilor cu deficiențe de vedere.
- ▶ Creșterea autonomiei personale a copiilor și tinerilor cu deficiențe de vedere.
- ▶ Dezvoltarea și testarea instrumentelor de incluziune socială a copiilor și tinerilor cu deficiențe de vedere, adică a planului de acțiune prevăzut în proiectul **„Pașaport de Succes pentru Copii și Tineri cu Deficiențe de Vedere”**.

Pentru atingerea acestor scopuri, activitatea de consiliere vocațională, orientare în carieră și pe piața forței de muncă va fi relaționată cu activitățile de consiliere psihologică, activitățile de internship și mentoring și cu activitățile de viață independentă, de socializare și recreative.

Obiectivele activităților de consiliere vocațională, orientare în carieră și pe piața forței de muncă, internship și mentoring:

- ▶ Aplicarea unor tehnici și metode de consiliere care vizează autocunoașterea și autoaprecierea corectă-conștientizarea și descoperirea unor aspecte legate de imaginea de sine;
- ▶ Dezvoltarea aptitudinilor sociale și a abilităților interpersonale;

- ▶ Formarea capacității de analiză a competențelor dobândite prin învățare în vederea orientării spre o anumită carieră;
- ▶ Aplicarea unor tehnici de consiliere în vederea formării deprinderilor de căutare eficientă a informațiilor cu privire la un loc de muncă;
- ▶ Formarea abilităților de luare a deciziilor privind alegerea profesiei și asumarea responsabilității față de integrarea profesională și socială în condițiile oferite de piața muncii;
- ▶ Sprijinirea tinerilor în alegerea profesiei potrivite în funcție de aptitudinile și deprinderile proprii;
- ▶ Dezvoltarea abilităților, judecării, încrederii seriozității;
- ▶ Stabilirea unor obiective, planuri de acțiune și facilități adecvate și acceptate de toți partenerii;

- ▶ Recunoașterea succesului;
- ▶ Încurajarea și motivarea persoanelor cu nevoi speciale;
- ▶ Formularea rezultatelor previzionate.

Identificarea avantajelor:

- ▶ câștigi experiență profesională – pe care poți să o treci în CV;
- ▶ îți clarifici scopurile profesionale și viitorul sens al carierei tale;
- ▶ realizezi conexiuni între teoriile învățate în cadrul academic și practică;
- ▶ înveți despre cultura organizațională din instituția / firma respectivă;
- ▶ îți dezvolti relațiile sociale, îți poți găsi mentori, modele de lideri, modele profesionale care să te ajute să progresezi în carieră și chiar să-ți găsești un job;

- cunoști din interior funcționarea unei organizații, faci tranziția de la cunoștințe exclusiv teoretice la aplicarea lor, înveți practic despre aria profesională;
- înveți să faci față unor responsabilități clare, unor termene limită, îți cunoști modul de reacție la situații neprevăzute, stres etc.

Activitățile și rezultatele implementării activităților de consiliere vocațională, mentoring și training cu tinerii

Activități:

1. Activități de negociere și mediere cu angajatorii, în scopul conștientizării acestora asupra abilităților și competențelor tinerilor cu dizabilități vizuale.
2. Conștientizarea și identificarea unor abilități și aptitudini în procesul de autocunoaștere care să le vină în ajutor tinerilor în proiecțiile lor personale vis-à-vis de orientarea lor profesională.

3. Colectarea informațiilor despre opțiunile educaționale și profesionale.

Clarificarea și învățarea unor strategii de depășire a unor obstacole în ceea ce privește colectarea informațiilor despre opțiunile educaționale și profesionale. Pentru soluționarea acestor probleme specialiști centrului au realizat următoarele activități:

- realizarea unei strategii de căutare a locurilor de muncă în cadrul site-urilor specializate,
  - modalități de căutare on-line, în articole și emisiuni ale mass-media.
4. Modalități de dezvoltare a propriei cariere:
    - Implicare comunitară și voluntariat.
    - Indetificare avantajelor și dezavantajelor diferitelor forme de activitate fie ca angajat sau ca persoana fizică autorizată. - Analiză interesul beneficiarilor de a fi încadrați în muncă sau de a beneficia de pensia de invaliditate.

- Managementul înființării și dotării unui cabinet de masaj și kinetoterapie. În acest sens se urmărește consultarea unui consilier juridic și financiar în vederea unei analize a variantelor cele mai avantajoase pentru tinerii interesați să înființeze o astfel de afacere proprie.

Activitățile și rezultatele implementării activităților de consiliere vocațională, mentoring și training cu copii

Activități:

Jocul de autocunoaștere.

În cadrul activităților cu copii s-au realizat jocuri de autocunoaștere cu scopul de a-i ajuta în a-și explora personalitate. Jocul le oferă șansa să își exploreze sentimentele și percepțiile interioare. Pe lângă acesta jocul oferă și o conștientizarea faptului că reușita și succesul sunt determinate de atitudinea pe care o au față de școală și mai apoi față de muncă.

Teste de aptitudini profesionale:

Testul de aptitudini au fost aplicat cu scopul indetificării carierei potrivite în funcție de personalitate copilului. Urmărind și autocunoașterea abilităților și aptitudinilor personale. În urma aplicării testului copii au descoperit noi potențiale profesii, dar au identificat noi abilități și aptitudini care să le vină în ajutor în orientarea lor profesională.

PREZENTAREA PROIECTULUI ERASMUS+ BAGMIVI – BRIDGING THE GAP BETWEEN MUSEUMS AND INDIVIDUALS WITH VISUAL IMPAIRMENTS

Conf. Univ. dr. Andrea Hathazi
Coordonator România - proiect BaGMIVI

Departamentul de Psihopedagogie Specială din cadrul Facultății de Psihologie și Științe ale Educației, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj – Napoca este unul din membrii consorțiului din cadrul proiectului Erasmus+ coordonat de Universitatea din Tesalia, Volos, Grecia, proiect care vizează dezvoltarea și asigurarea accesibilității persoanelor cu dizabilitate vizuală la viața culturală, viața comunității, viața socială, alături și împreună cu persoanele fără dizabilitate.

Programul Erasmus+ reprezintă o oportunitate pentru dezvoltarea personală, profesională și academică, atât prin împărtășirea experiențelor internaționale, transfer de inovații și bune practici, cât și prin elaborarea unor metodologii și conținuturi din perspective educaționale și culturale diferite.

Proiectul BaGMIVI se desfășoară pe o perioadă de trei ani, între 2014-2017, iar consorțiul este alcătuit din următorii membrii: Universitatea din Tesalia, Volos, Grecia (coordonator), Universitatea din Sofia KLIMENT OHRIDSKI din Sofia, Bulgaria, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj – Napoca, România, Universitatea Eotvos Lorand din Budapesta, Ungaria, alături de partenerii din cadrul fiecărei țări pentru a putea crea o rețea de suport și dezvoltare privind implementarea proiectului, parteneri reprezentați de muzee și galerii de artă, dar și de Asociațiile pentru Nevăzători și Școlile de profil din cadrul fiecărei țări.

Muzeele participante sunt Nicholas and Dolly Goulandris Foundation Museum of Cycladic Arts (Grecia), City Gallery Szekesfehervar (Ungaria), Muzeul Etnografic al Transilvaniei (Romania) și Galeria de artă Rakursi (Bulgaria). Astfel, relațiile dintre universitățile partenere și expertiza acestora este întărită prin parteneriatele cu muzeele și galeriile de artă care oferă servicii accesibilizate pentru vizitatori, precum și asociațiile care reprezintă beneficiarii direcți, fiind implicate Asociația pentru Educarea copiilor cu dizabilitate vizuală (Bulgaria), Asociația Nevăzătorilor din România (filiala Cluj), școli speciale pentru elevi cu dizabilități vizuale (Grecia, Ungaria, Bulgaria, România).

Reușita proiectului în ceea ce privește diseminarea rezultatelor este asigurată de ICEVI - Europe (International Council for Education and Rehabilitation of people with Visual Impairment, Europe)

dar și de EBU (European Blind Union), dar și DB- Data Bank ca și realizator al platformei de interacțiune, suport și bază de date.

Scopul principal al proiectului este de a facilita accesul la cultură și de a crește calitatea vieții prin încurajarea participării la viața culturală și socială, dar și de a asigura dreptul persoanelor cu dizabilitate vizuală la viața comunității.

Obiectivele vizate prin implementarea proiectului sunt:

- Conștientizarea din partea muzeelor a barierelor care pot exista și care împiedică vizitatorii cu dizabilități vizuale la o participare activă, spontană și funcțională, dar și dobândirea cunoștințelor, tehnicilor și a implicațiilor dizabilității vizuale privind accesul la informație și mediu.

- Crearea oportunităților de învățare, culturale și sociale pentru persoanele cu dizabilități vizuale și formarea abilităților de self-advocacy privind drepturile ca și vizitatori de muzee și cerințele și standardele unui muzeu incluziv.
- Promovarea colaborării dintre muzee, asociații și școli pentru persoane cu dizabilități vizuale.
- Diseminarea exemplelor de bune practici și elaborarea unei metodologii privind crearea muzeelor accesibile și incluzive.

Activitățile și produsele intelectuale prevăzute în cadrul proiectului sunt:

1. Realizarea unui studiu de nevoi, prin care se dorește descrierea situației curente și a perspectivei la nivel de acces și incluziune a persoanelor cu dizabilități vizuale conform legislației europene existente, dar și a metodologiilor de implementare și a serviciilor de suport în cadrul fiecărei țări participante.

2. În acest scop, se propune realizarea unei sinteze bibliografice privind literatura de specialitate existentă care abordează această problemă, analiza legislației, identificarea proiectelor și a exemplelor de bune practici, explorarea experiențelor persoanelor cu dizabilități vizuale, a profesorilor din cadrul școlilor pentru elevi cu dizabilități vizuale, a personalului din cadrul muzeelor privind organizarea și desfășurarea vizitelor, a identificării cerințelor și standardelor care determină un muzeu ca fiind incluziv, atractiv și chiar un mediu prietenos prin serviciile pe care le oferă și interacțiunile realizate.
3. Dezvoltarea unui suport de curs utilizat în cursul de formare privind personalul muzeului, suport de curs bazat pe rezultatele studiului de analiză de nevoi. Temele abordate în suportul

de curs sunt: implicații ale dizabilității vizuale și bariere la nivel de acces și incluziune; strategiile de explorare tactil-kinestezică și hărțile conceptuale; programe ale muzeelor accesibilizate pentru persoanele cu dizabilități vizuale; principiile design-ului universal.

4. Dezvoltarea programelor diferențiate și accesibile ale muzeelor. Fiecare muzeu sau galerie de artă va propune, în primul rând, programe educaționale pentru a încuraja vizitele și participarea activă și spontană a persoanelor cu dizabilități vizuale la expozițiile permanente și colecțiile de artă. Aceste programe vor fi accesate în cadrul vizitelor organizate, în urma cărora, prin etapa de feed-back, se vor putea lua decizii pe baza informațiilor oferite chiar de către persoanele cu dizabilități vizuale care au participat la aceste vizite.

CATA - CENTRUL DE ASISTENȚĂ ÎN DOMENIUL TEHNOLOGIILOR DE ACCES PENTRU PERSOANE CU DEFICIENȚE DE VEDERE

Asist. Cercet. Dr. Marian Pădure
Departamentul de Psihopedagogie Specială
Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca

Centrul C.A.T.A. a fost înființat în anul 2003, în urma unui protocol de colaborare dintre Universitatea "Babeș-Bolyai", Fundația Cartea Călătoare și Fundația VISIO.

Serviciile puse la dispoziție de centru se adresează studenților cu deficiențe vizuale și cadrelor didactice din cadrul Universității.

Obiectivul principal al centrului constă în promovarea Tehnologiei de Acces și accesul la informație, în rândul studenților cu deficiențe de vedere, atât la nivel instituțional cât și la nivel individual.

Obiectivele și serviciile centrului se adresează studenților și masteranzilor cu dizabilități vizuale, dar și cadrelor didactice și centrelor din cadrul Universității.

Obiectivele centrului CATA:

- ▶ promovarea tehnologiilor asistive la nivel instituțional și individual
- ▶ promovarea principiilor de accesibilitate a informațiilor
- ▶ susținerea de cursuri de inițiere în utilizarea computer-ului pentru studenții cu deficiențe de vedere
- ▶ consiliere în vederea evaluării și implementării standardelor de accesibilitate la nivel informațional și instituțional
- ▶ testarea de echipamente și aplicații specifice
- ▶ realizarea de cercetări științifice în domeniul tehnologiilor asistive și educației persoanelor cu deficiențe de vedere.

Servicii oferite:

- ▶ instruirea în vederea utilizării TA și PC, ca mijloc compensatoriu
- ▶ instalarea și configurarea de aplicații și echipamente de accesibilizare
- ▶ tipărirea în format Braille de cursuri / cărți / materiale, specifice pentru studenții și masteranzii nevăzători
- ▶ transpunerea în format accesibil a suporturilor de curs pentru studenții și masteranzii cu deficiențe de vedere în funcție de nevoile acestora
- ▶ transpunerea în format audio a suporturilor de curs / articolelor / cărților în limba română, destinate doar studenților și masteranzilor cu deficiențe de vedere

Printre proiectele derulate în cadrul Centrului de Asistență în Domeniul Tehnologiilor de Acces pentru Persoane cu Deficiențe de Vedere – Departamentul de Psihopedagogie Specială, amintim:

PARTENERIAT ÎN CADRUL PROIECTULUI DE IMPLEMENTARE A SERVICIILOR ROBOBRILLE ÎN ROMÂNIA

www.robobraille.org

RoboBraille este un serviciu online, gratuit, care permite transformarea de documente inaccesibile în format accesibil pentru tipărirea în Braille, format audio, Daisy, ePub etc.. Totodată serviciile implementate oferă posibilitatea transformării documentelor imagine în format accesibil. Realizarea de materiale accesibile se adresează persoanelor cu deficiențe de vedere și dificultăți de învățare, fiind disponibil în mai multe limbi de circulație internațională.

Contact

Clădirea Student HOUSE

Str. Panduri nr. 7, et. 2 cam. 204
Cluj-Napoca, CLUJ 400376
www.centre.ubbcluj.ro/cata/
centrulcata@gmail.com

Clădirea PEDAGOGICA

Str. Sindicatelor nr. 7, cam. 28-29
Cluj-Napoca, CLUJ 400029
psihoped.psiedu.ubbcluj.ro

PARTENERIAT ÎN PROIECTUL EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU NEVĂZĂTORI, DEZVOLTAREA BIBLIOTECII ONLINE

www.cartecalatoare.ro

Proiectul este implementat de Fundația Cartea Călătoare și își propune să faciliteze accesul la educație al persoanelor cu deficiențe de vedere, prin crearea unei rețele de suport formată din fundație, liceele pentru elevi cu deficiențe de vedere și universități.

În cadrul rețelei există un serviciu social nou - un centru național de accesibilizare a informației - care va accesibiliza manuale școlare și cursuri universitare, care sunt distribuite gratuit, prin intermediul unei biblioteci virtuale.

PARTENER ÎN DEZVOLTAREA REȚELEI CENTRELOR DE ACCESIBILIZARE A CURSURILOR PENTRU STUDENȚII NEVĂZĂTORI

CASN Cursuri accesibile pentru studenții nevăzători

Proiectul "Cursuri accesibile pentru studenții nevăzători" a fost implementat de Fundația Cartea Călătoare și Finanțat de Fundația Orange. Partenerii în cadrul proiectului au fost Departamentul de Psihopedagogie Specială - Centrul CATA, Universitatea Babeș-Bolyai, Universitatea din București, Universitatea din Oradea, Universitatea de Vest din Timișoara și Universitatea Al. I. Cuza din Iași. În cadrul proiectului au fost create centre de accesibilizare a cursurilor pentru studenții nevăzători, în cadrul instituțiilor partenere.

Obiectivele proiectului CASN au fost:

- ▶ încurajarea accesului la învățământul superior și creșterea șanselor de absolvire pentru studenții cu deficiențe de vedere;
- ▶ asigurarea pentru studenții nevăzători a condițiilor similare de studiu cu cele ale studenților văzători;
- ▶ servicii de accesibilizare pentru toți studenții nevăzători din cadrul universității;
- ▶ ajutor financiar acordat studenților în vederea achiziționării de echipamente asistive.

Grupurile țintă în cadrul proiectului au fost formate din studenții cu deficiențe de vedere din cadrul universității; cadre didactice care au dorit transpunerea cursurilor în format accesibil și centre și institute din cadrul universităților partenere, care au beneficiari studenți cu deficiențe de vedere.

Prin proiectul CASN, au fost dezvoltate și implementate următoarele servicii:

- ▶ imprimarea cursurilor pe hârtie Braille;

- ▶ imprimarea pe hârtie normală cu caractere mărite;
- ▶ digitizarea în format electronic, fișier Daisy text sau Word a cursurilor sau suporturilor bibliografice;
- ▶ acces gratuit la biblioteca digitală. Biblioteca online este un mecanism complex care oferă gratuit studenților nevăzători cărțile și cursurile de care vor avea nevoie, dar se dorește și o platformă care să atragă voluntari din mediul universitar și nu numai, din toată țara, dispuși să corecteze cărți de specialitate pentru studenții nevăzători.

O componentă importantă a proiectului a constat în sprijinirea studenților nevăzători cu venituri mici să-și achiziționeze echipamente asistive care să le ușureze procesul de învățare.

Rețeaua centrelor CASN

Fundația Cartea Călătoare

www.fcc.ro
www.cartidaisy.ro
Str. Bărsei nr. 4, bl. H sc. 2
et. 2 ap. 29, Focșani, Vrancea
620080,
tel/fax: 0237-214004
Mircea Bucur
office@fcc.ro

Universitatea din București

Facultatea de Psihologie și
Științe ale Educației,
Departamentul de
Psihopedagogie Specială
www.fpse.unibuc.ro
Clădirea Leu
B-dul. Iuliu Maniu, nr. 1-5 et. 5
București
Lect. univ. dr. Ruxandra
Foloștină
ruxandrafolostina@gmail.com

Universitatea de Vest din Timișoara

Facultatea de Sociologie și Psihologie, Departamentul de Științe ale
Educației, Centrul de Asistență și Integrare Psihopedagogică
www.socio.uvt.ro/st-educ/
Calea Bogdăneștilor 32A cam. 002 Timișoara TIMIȘ
Asist. univ. dr. Claudia Borca
claudiaborca@gmail.com

Universitatea Al. I. Cuza din Iași

Facultatea de Psihologie și Științe
ale Educației, Departamentul de
Psihopedagogie Specială
www.psih.uaic.ro
Str. Toma Cozma nr. 3, Corp D sala
D-303, Iași
Asist. univ. dr. Oana Dănilă
oana.danila@uaic.ro

Universitatea din Oradea

Facultatea de Științe Socio-Umane
Departamentul de Științe ale
Educației
www.socioumane.ro
Str. Universității nr. 1, campus
2 clădirea X sala X106, Oradea
- Bihor
Prep. univ. dr. Raluca Răcășan
raluca_onicas@yahoo.com

PARTENERII DIN REȚEAUA ORAȘUL NEVĂZUT

Asociația PONTES

str. Fântânele, nr. 63-65
Bl. B9, sc. 6, ap. 206
CLUJ-NAPOCA 400320
secretariat@pontes.ro
www.pontes.ro

- Hărți, planuri în relief și Braille
- Tipărire la cerere în Braille
- Asistență accesibilizare site-uri
- Biblioteca și Fonoteca online pentru nevăzători
- Comunități virtuale
- Ghiduri, tutoriale și informații utile
- Formare profesională
- Asistență IT la distanță pentru nevăzători
- Activități de dezvoltarea abilităților de viață independentă

Direcția de Asistență Socială și Medicală

P-ța Unirii nr. 1
Cluj-Napoca, CLUJ
dasclujnapoca@gmail.com
www.dasmclujnapoca.ro

- Asigură aplicarea prevederilor legislației în vigoare în ceea ce privește protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu nevoi speciale
- Centrul de Servicii Socio-Medicale - depistarea și intervenția precoce în tulburările de dezvoltare la copii cu vârste cuprinse între 0-2 ani, recuperarea / reabilitarea copiilor cu vârste cuprinse între 0-18 ani cu dizabilități motorii, neuromotorii și deficiente asociate, informarea,

consilierea și orientarea familiei în vederea integrării sociale a copilului cu handicap, apărarea drepturilor civile, sociale și demnitatea persoanelor cu nevoi speciale

- Centrul de Incluziune Socială - promovarea oportunităților de ocupare, formare profesională și facilitarea angajării persoanelor de etnie romă, a persoanelor cu dizabilități, precum și a celorlalte categorii de persoane supuse riscului de marginalizare și excluziune socială

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Cluj

Eremia Grigorescu nr. 37-39
Cluj-Napoca, CLUJ

- Consiliere psiho-socială
- Încadrare în grad de handicap
- Advocacy pentru acceptare în comunitate
- Servicii specializate

Centrul de Asistență în Domeniul Tehnologiilor de Acces pentru Persoane cu Deficiențe de Vedere

Departamentul de Psihopedagogie Specială, Universitatea Babeș-Bolyai
Str. Sindicatelor nr. 7 cam. 29
Cluj-Napoca, CLUJ 400029
http://psihoped.psiedu.ubbcluj.ro
Str. Panduri nr. 7 cam. 204
Cluj-Napoca, CLUJ 400037
www.centre.ubbcluj.ro/cata/
centrulcata@gmail.com

Obiective:

- Promovarea tehnologiei de sprijin atât la nivel instituțional, cât și la nivel individual;
- Promovarea principiilor de accesibilitate a informațiilor pentru studenții cu deficiențe de vedere;
- Susținerea de cursuri de inițiere în utilizarea computer-ului pentru studenții cu deficiențe de vedere;
- Consilierea studenților cu deficiențe de vedere și a cadrelor didactice interesate, în vederea achiziționării și configurării echipamentelor adecvate activităților educaționale;
- Testarea de echipamente și aplicații specifice pentru persoanele cu deficiențe de vedere;
- Realizarea de cercetări/lucrări științifice în sfera tehnologiei de sprijin/ tehnologia informației și comunicării/ educației persoanelor cu deficiențe de vedere/psihopedagogiei speciale.

Servicii oferite:

- Instruire în vederea utilizării tehnologiei de acces și a computer-ului ca mijloc compensatoriu pentru deficiența vizuală;
- Instalarea și configurarea de aplicații și echipamente de accesibilizare pentru studenții cu deficiențe de vedere;
- Tipărirea în format Braille de cursuri/ cărți/materiale, specifice pentru studenții nevăzători;
- Transpunerea în format accesibil a suporturilor de curs pentru studenții cu deficiențe de vedere, în funcție de nevoile acestora;
- Transpunerea în format audio a suporturilor de curs/articolelor/cărților în limba română, destinate doar studenților cu deficiențe de vedere.

Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români Filiala Cluj

Str. B.P. Hasdeu 45, Cluj-Napoca, CLUJ
www.ascorcluj.ro

- Organizarea de activități recreative;
- Voluntari pentru diverse activități recreative;
- Consiliere activități recreative (jocuri, concursuri, socializare coordonată, cântece);
- Organizare de ateliere (fimo, împletituri, culinar, etc);
- Organizare de excursii;
- Organizare de tabere;
- Activități de dezvoltarea abilităților de viață independentă

**Inspectoratul de Poliție Județean Cluj
Biroul de Analiză și Prevenire a Criminalității**

Piața Unirii nr. 1
Cluj-Napoca, CLUJ
prevenirecluj@gmail.com
0264432727 interior 20106

- Activități de informare și prevenire a criminalității cu adresabilitate persoanelor cu dizabilități

Asociația Tinerilor Creștini Ortodocși Români

Piața Avram Iancu nr. 18
Cluj-Napoca, CLUJ
0741 757 191

**Centrul de informare turistică al Municipiului Cluj-Napoca
PRIMĂRIA MUNICIPIULUI CLUJ-NAPOCA**

B-dul. Eroilor 6-8, Cluj-Napoca
0264 452 244, 0264 452 249
www.visitcluj.ro
www.visitclujnapoca.ro

- Oferire ghiduri turistice în Brăile;
- Prezentare oferta turistică a municipiului și împrejurimi;
- Ghidaj turistic gratuit la cerere;
- Organizare diverse activități cultural-educative pentru cei interesați să cunoască istoria și misterele Municipiului;
- Bază de date turistică cu facilitățile de cazare, oferte de petrecere a timpului liber, etc.

Reflex People

Str. Fagului 23E, Com. Florești CLUJ
0721110683
www.capabil.eu

- Platformă online ce oferă locuri de muncă pentru persoane cu dizabilități;

Fundația ESTUAR

Strada Gorunului nr. 21 et. 2
Cluj-Napoca, CLUJ 400197
office.cluj@estuar.org
www.estuar.org/

- Servicii de consiliere psihologică;
- Activități de consiliere socială;
- Activități de consiliere juridică;
- Activități de consiliere psihiatrică;
- Activități educative/instruire;
- Consiliere și orientare vocațională;

- Ateliere creativ-terapeutice;
- Activități recreative;
- Grupuri de auto-suport pentru beneficiari și aparținători;
- Campanii de informare, lobby și advocacy.

Asociația Distonia

Str. Porii nr. 158/26
Com. Florești CLUJ

- Propuneri și căi de aplicare practică privind facilitarea incluziunii persoanelor cu dizabilități.

Casa de Cultură a Studenților

Piața Lucian Blaga 1-3, Cluj-Napoca
0264 598 024

Asociația Femeilor Ortodoxe

Strada Tipografiei nr. 23, Cluj Napoca
0264430286,
sfo_director@yahoo.com
• Îngrijire socială la domiciliu.

Spitalul Clinic de Oftalmologie Cluj

Strada Neagră, Cluj-Napoca
0264 192 771
• Servicii medicale din sfera oftalmologică.

Aeroportul Internațional Cluj-Napoca

Str. Traian Vuia, Nr. 149, 400397
Cluj-Napoca, România
www.airportcluj.ro
office@airportcluj.ro
0264 416 712

Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj Napoca

Calea Dorobanților, nr. 31
400117, Cluj-Napoca, Jud. Cluj, România
0264.431.346
defvedere.cj@gmail.com
www.ldv.ro

Servicii:

- Evaluare funcțională a elevilor cu deficiențe senzoriale multiple;
- Proiectarea, organizarea și desfășurarea activităților instructiv-educative;
- Adaptarea materialelor didactice și organizarea spațiului clasei.

Asociația Voci Nevăzute

Str. Tăușului, nr 37 A,
Florești, jud. Cluj, România
0744781300
mrl_crisan@yahoo.com

Servicii oferite:

- Susținere prin consiliere formațională și informațională, juridică pentru familiile persoanelor care au în întreținere persoane cu dizabilități.

Centrul de Voluntariat Cluj Napoca

Str. Virgil Fulicea, Nr 1,
400022, Cluj-Napoca, Jud. Cluj, România
0264 431 411,
cluj@voluntariat.ro
www.centruldevoluntariat.ro

Asociația Centrul de Acțiune pentru Egalitate și Drepturile Omului Cluj Napoca,

Calea Dorobanților Nr. 15,
Apartament 3
Cluj-Napoca, Jud. Cluj, România
www.actedo.org/ro/

Fundația Culturală pentru Nevăzători "HOMER"

Str. Ilie Macelar, Nr. 7A
400380, Cluj-Napoca, Jud. Cluj, România
www.fundatiahomer.ro

Asociația Nevăzătorilor din România - Filiala Cluj

Str. Baba Novac, Nr. 15, Ap. 3
400080, Cluj-Napoca, Jud. Cluj, România
0264-590877
www.anrcluj.ro

Biblioteca Centrală Universitară "Lucian Blaga" Cluj-Napoca

Str. Clinicilor, Nr. 2
400006, Cluj-Napoca, jud. Cluj România
0264-597092
www.bcucluj.ro

InfoTrafic – Qsound Soft S.R.L

Str. Aurel Vlaicu, Nr. 4A
Cluj Napoca, jud. Cluj, România

Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Piața Ștefan cel Mare, nr. 4,
40019, Cluj-Napoca, jud. Cluj, România
0264 590 778

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI, program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a FRDS și a Granturilor SEE 2009 – 2014; Întreaga răspundere asupra corectitudinii și coerenței informațiilor prezentate revine inițiatorilor.

Editorul materialului: Asociația Pontes

Data publicării: Aprilie 2016

Date contact proiect: comunicare@pontes.ro • www.orasulnevazut.ro

www.eeagrants.org
www.granturi-corai.ro

Valoarea grantului: 883.936 lei

Programul CORAI are ca obiectiv principal îmbunătățirea situației copiilor și tinerilor aflați în situații de risc social (cu o atenție specială acordată populației de etnie romă) contribuind, în acest fel, la reducerea inegalităților sociale și economice care separă aceste grupuri defavorizate de restul societății.

